

Sygn. akt II KK 393/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **M.M.**,

w przedmiocie wydania wyroku łącznego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 22 września 2021 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego
od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w W.

z dnia 20 października 2016 r., sygn. akt IV K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem łącznym z dnia 20 października 2016 r., sygn. akt IV K (...), wydanym wobec M.M. skazanego prawomocnymi wyrokami:

I. Sądu Rejonowego w O. z dnia 20 lipca 2001 r., sygn. akt II K (...), za trzy przestępstwa: I - z art. 286 § 1 k.k., popełnione w dniu 22 stycznia 1996 r., na karę

8 miesięcy pozbawienia wolności, II - z art. 286 § 1 k.k., popełnione w dniu 29 lipca 1997 r., na karę roku pozbawienia wolności, III - z art. 190 § 1 k.k., popełnione w marcu 1999 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, za które wymierzono karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat oraz – na podstawie art. 33 § 2 k.k. – karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł; postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 20 września 2002 r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności (sprawa objęta wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt II K (...));

II. Sądu Rejonowego w O. z dnia 10 sierpnia 2001 r., sygn. akt II Ks (...), za dwa przestępstwa skarbowe: I - z art. 56 § 2 k.k.s., popełnione w okresie od stycznia do kwietnia 1999 r., na karę grzywny w wymiarze 70 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 30 zł, II - z art. 56 § 2 k.k.s., popełnione w okresie: październik – grudzień 1999 r., na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 50 zł, za które wymierzono karę łączną grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 50 zł; postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 29 stycznia 2002 r. zarządzono wykonanie zastępczej kary 25 dni pozbawienia wolności w zamian za nieuiszczoną karę grzywny orzeczoną wyrokiem w sprawie o sygn. akt II Ks (...);

III. Sądu Rejonowego w O. z dnia 26 listopada 2002 r., sygn. akt II K (...), za trzy przestępstwa: I - z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełnione w okresie od dnia 4 maja 2001 r. do dnia 7 września 2001 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 30 zł, II - z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełnione w dniach 5 kwietnia 1996 r. i 5 maja 1996 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł, III - z art. 286 § 1 k.k. popełnione w listopadzie 1995 r. i dnia 19 listopada 1998 r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł, za które wymierzono

karę łączną roku pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 30 zł (sprawa objęta wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt II K (...));

IV. Sądu Rejonowego w O. z dnia 7 marca 2003 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k., popełnione w dniu 2 maja 1999 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres próby 5 lat oraz na podstawie art 71 § 1 k.k. na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł; postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 6 stycznia 2004 r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności (sprawa objęta wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt II K (...));

V. Sądu Rejonowego w O. z dnia 8 maja 2003 r., sygn. akt II K (...), za dwa przestępstwa: I - z art. 218 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełnione w okresie od listopada 2000 r. do listopada 2001 r. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, II - z art. 218 § 1 k.k., popełnione w okresie od grudnia 2001 r. do czerwca 2002 r., na karę roku pozbawienia wolności, za które wymierzono karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres próby 5 lat oraz na podstawie art. 71 § 1 k.k. karę grzywny w wymiarze 60 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł; postanowieniem z dnia 1 lipca 2004 r., sygn. akt II Ko (...), zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności (sprawa objęta wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt II K (...));

VI. Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt VII K (...), za dwa przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. i art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione: I - w dniu 9 lipca 2003 r., II - w lipcu 2003 r., stanowiące ciąg przestępstw z art. 91 § 1 k.k., na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby;

VII. Sądu Rejonowego w O. z dnia 25 czerwca 2013 r., sygn. akt II K (...), za pięć przestępstw: I - z art. 218a § 1 k.k., popełnione w okresie od lipca 2002 r. do

dnia 8 marca 2012 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, II - z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 308 k.k., popełniony w 2003 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, III - z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione w dniu 23 sierpnia 2000 r. na karę roku pozbawienia wolności, IV - z art. 271 § 1 k.k. popełnione w 2006 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, V - z art. 244 k.k. popełnione w okresie 2005 r. i 2006 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, za które wymierzono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności;

VII. Sądu Rejonowego w I. z dnia 19 lipca 2013 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo skarbowe z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 56 § 2 k.k.s. w zb. z art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s., popełnione w okresie od dnia 30 stycznia 2009 r. do dnia 19 czerwca 2009 r., na karę grzywny w wymiarze 120 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 60 zł;

IX. Sądu Rejonowego w W. z dnia 9 czerwca 2014 r., sygn. akt IV K (...), za przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s., popełnione w okresie od dnia 26 lutego 2007 r. do dnia 25 stycznia 2008 r., na karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 100 zł;

X. Sądu Rejonowego w I. z dnia 6 marca 2015 r., sygn. akt II K (...), za dwa przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k.: I - popełnione w dniu 6 sierpnia 2007 r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, II - popełnione w dniu 16 maja 2008 r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, za które wymierzono karę łączną roku pozbawienia wolności;

XI. Sądu Rejonowego w W. z dnia 10 września 2015 r., sygn. akt IV K (...), za przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 54 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s., popełnione w okresie od dnia 25 lutego 2008 r. do dnia 25 stycznia 2010 r. na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 60 zł;

przy czym:

wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt II K (...) połączono:

- kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami wydanymi przez Sąd Rejonowy w O.: z dnia 20 lipca 2001 r. sygn. akt II K (...) i z dnia 7 marca 2003 r. sygn. akt II K (...) z karami pozbawienia wolności orzeczonymi za czyny II i III wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy w O. z dnia 26 listopada 2002 r. w sprawie o sygn. akt II K (...) i wymierzono karę łączną 3 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności, którą skazany odbył w okresie od dnia 8 marca 2012 r. do dnia 2 stycznia 2016 r.;
- kary grzywny orzeczone wyrokami opisanymi w pkt I i za czyny II i III wyroku opisanego w pkt III i wymierzono karę łączną grzywny w wymiarze 90 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł, którą uznano za wykonaną w całości,
- kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami wydanymi przez Sąd Rejonowy w O.: z dnia 8 maja 2003 r. sygn. akt II K (...), z jednostkową karą pozbawienia wolności orzeczoną za czyn I w wyroku z dnia 26 listopada 2002 r., sygn. akt II K (...) i wymierzono karę łączną roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności;

orzekł:

- I. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 89 § 1a i 1b k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k. orzeczone w wyrokach opiszanych w pkt.: VI, VII i X jednostkowe kary pozbawienia wolności połączyć z karą łączną roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokem łącznym Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt II K (...) i wymierzyć M.M. karę łączną 4 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności;
- II. na podstawie art. 63 § 1 k.k. w zw. z art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w pkt. I kary łącznej pozbawienia wolności zaliczyć skazanemu okres wykonywania kary łącznej roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności w sprawie o sygn. akt II K (...) od dnia 2 stycznia 2016 r. do dnia 20 października 2016 r. oraz okres

rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 8 do dnia 22 marca 2012 r. w sprawie o sygn. akt VII K (...);

III. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k. orzeczone w wyrokach opisanych w pkt.: VIII, IX i XI jednostkowe kary grzywny połączyć i wymierzyć M.M. karę łączną grzywny w wymiarze 350 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 80 zł;

IV. w pozostałym zakresie wyżej wymienione wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;

V. na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzyć postępowanie co do wyroków opisanych w pkt.: I i IV oraz czynów z pkt.: II i III wyroku opisanego w pkt. III;

VI. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzyć postępowanie co do wyroku opisanego w pkt II;

VII. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnić skazanego od ponoszenia kosztów sądowych związanych z wydaniem wyroku łącznego.

Powyższe orzeczenie nie zostało zaskarżone przez żadną ze stron i uprawomocniło się w dniu 27 grudnia 2016 r.

Pismem z dnia 13 sierpnia 2021 r. kasację od ww. orzeczenia, na korzyść skazanego M.M., wniósł Prokurator Generalny, podnosząc zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa procesowego i materialnego, to jest art. 572 k.p.k., art. 75 § 4 k.k. i art. 85 § 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r.), poprzez objęcie węzłem kary łącznej (w pkt. I) kary jednostkowej roku pozbawienia wolności, orzeczonej wobec M.M. z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby wyrokiem Sądu Rejonowego w O., sygn. akt VII K (...), pomimo tego, że kara ta nie podlegała łączeniu, z uwagi na niemożność zarządzenia jej wykonania wobec upływu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, co obligowało Sąd do umorzenia postępowania w tym zakresie.

Na podstawie tak sformułowanego zarzutu wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co uzasadniało jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 86 § 2 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2021 r., podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu, z zastrzeżeniem art. 89, w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w § 1. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że wydaniu wyroku łącznego sprzeciwia się sytuacja, gdy kara wymierzona za pozostające w realnym zbiegu przestępstwo, w czasie orzekania w przedmiocie kary łącznej nie mogła być już wykonana i nigdy do wykonania nie może zostać wprowadzona. Taka sytuacja niewątpliwie zachodzi w przypadku określonym przez art. 75 § 4 k.k., tj. gdy upłynie 6 miesięcy od zakończenia okresu próby (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2017 r., IV KK 363/16, LEX nr 2261744; zob. też: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2013 r., III KK 401/12, OSNKW 2013/8/68*).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt realiów procesowych niniejszej sprawy należy zauważyć, że w wyroku łącznym Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 października 2016 r., sygn. akt IV K (...), połączono trzy kary łączne pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym w wymiarze: 2 lat (z wyroku Sądu Rejonowego w O., sygn. akt II K (...)), roku (z wyroku Sądu Rejonowego w I., sygn. akt II K (...)) oraz roku i 10 miesięcy (z wyroku łącznego Sądu Rejonowego w O., sygn. akt II K (...)) z karą jednostkową roku pozbawienia wolności orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby (z wyroku Sądu Rejonowego w O., sygn. akt VII K (...)). W miejsce wskazanych kar wymierzono nową karę łączną w wysokości 4 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok, w którym orzeczono karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby uprawomocnił się w dniu 15 listopada 2012 r.

(wydaniem wyroku przez Sąd Okręgowy w O., sygn. akt VII Ka (...)) i w okresie 6 miesięcy po zakończeniu 3-letniego okresu próby, to jest do dnia 15 maja 2016 r., nie nastąpiło zarządzenie wykonania przedmiotowej kary pozbawienia wolności. Oznacza to, zgodnie z przepisem art. 75 § 4 k.k., że w dacie orzekania o karze łącznej (20 października 2016 r.) kara ta nie mogła już być wykonana (akta SR w I.; k. 414 - 415 i 456). Nic w tej sytuacji nie zmienia treść art. 89 § 1a k.k., który wprawdzie ustanawia możliwość wymierzenia kary bezwzględnej pozbawienia wolności w przypadku połączenia kar pozbawienia wolności orzeczonych z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jednak tylko w sytuacji, w której kary te w ogóle będą mogły zostać wprowadzone do wykonania. Brak zatem było podstaw do objęcia węzłem kary łącznej ww. kary. Z tego względu zaskarżony wyrok obarczony jest rażącym uchybieniem art. 85 § 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2021 r.) w zw. z art. 75 § 4 k.k.

Konieczne stało się zatem jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania. Sąd ten będzie miał na uwadze poczynione spostrzeżenia, a także potrzebę rozważenia, która z ustaw jest względniejsza dla sprawcy, zgodnie z dyspozycją art. 4 § 1 k.k. Trafnie zauważono w kasacji, że rozważenie tego zagadnienia wymaga analizy brzmienia przepisów ustawy karnej z chwili orzekania oraz stanu prawnego obowiązującego w datach popełnienia każdego z przestępstw wchodzących w skład realnego zbiegu, będącego podstawą kary łącznej, i dokonanie całościowego zbiorczego porównania wszystkich możliwych rozwiązań.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

as